

ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ МЕНЕДЖМЕНТУ СУЧАСНИХ КОМПАНІЙ

ТКАЧОВА С.С., кандидат економічних наук, доцент,
Державний біотехнологічний університет, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7103-9269>

E-mail: svetlanatkachova1@gmail.com

В Україні та в світі відбуваються динамічні соціокультурні зміни у багатьох сферах діяльності. Сфера сучасної освіти з активною цифровізацією та цифровою трансформацією не є виключенням. Цифрова трансформація вищої освіти є предметом обговорення стейкхолдерів: державної влади, науковців, роботодавців, здобувачів освіти.

На державному рівні зазначається, що «сьогоднішня система освіти і науки має зазнати докорінних цифрових змін та відповідати світовим тенденціям цифрового розвитку для успішної реалізації кожною людиною свого потенціалу. Дедалі більше професій потребують набуття високого рівня цифрових навичок та володіння новими технологіями. Набуття цифрових компетентностей стає базовою потребою для кожного, тому українська система освіти має забезпечувати формування цифрових компетентностей здобувачів освіти, педагогічних та науково-педагогічних працівників, розвиток цифрової інфраструктури та електронних сервісів [1]. Формування і розвиток цифрових навичок та цифрових компетентностей в суспільстві здійснюється шляхом: здобуття особою цифрової освіти з використанням інформаційних ресурсів, нових освітніх технологій та цифрових освітніх ресурсів, спрямованих на підвищення рівня цифрових навичок та цифрових компетентностей [2].

Цифрові компетентності визначаються: як складові професійних компетентностей сучасного фахівця [3]; як основа

для трансформації професійної освіти майбутніх менеджерів [4]; як обов'язкова умова для ефективної професійної діяльності фахівців-менеджерів [5]; як обов'язковий новий сегмент парадигми компетентностей, який долучається до традиційного набору професійних навичок сучасного фахівця [6]; як динамічна комбінація компетентностей, що визначає здатність особи успішно соціалізуватися, провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність [2].

Вивчення кейсів міжнародних та українських компаній свідчить про активне використання їх персоналом різних цифрових компетентностей, у залежності від посади, сфери та обсягів діяльності компаній, рівня цифровізації та автоматизації бізнес-процесів. Серед найбільш актуальних питань сьогодні є ефективне використання штучного інтелекту (ШІ-технологій) (англійською Artificial Intelligence AI) в управлінській та операційній діяльності успішних компаній.

Метою дослідження є вивчення можливостей ШІ-технологій для підвищення ефективності менеджменту сучасних компаній.

У результаті прискореного розвитку та впровадження AI, за даними PwC, до 2030 р. світовий ВВП може зрости на 14 %, що становить близько \$15,7 трлн. [7]. Згідно з Fortune Global 500, 81 з 500 найбільших корпорацій світу за розміром доходу, вже має команди ШІ, що свідчить про високий рівень використання цього інноваційного інструменту у великому бізнесі. Але експерти зазначають про поки що нерівномірне проникнення ШІ-технологій у великий, середній та малий бізнес. Частина компаній працюють з базами даних (Big Data, хмарні рішення зберігання і т. под.), що є першим етапом для формування та розвитку ШІ. Ці компанії використовують чат-боти, help-боти, віртуальних помічників. Інші компанії, сформувавши досконалі бази даних та встановивши між ними зв'язок, активно впроваджують на їх основі ШІ-технології (Open AI, нейронні мережі), що є другим етапом тріади діджиталізації бізнесу. Третя

частина компаній використовують ще більш розвинуті технології – RPA (Robotic process automatic) – робототехніку як прилади, які надають рекомендації [8].

Всебічне вивчення питань, пов'язаних з активним використанням ШІ-технологій у бізнесі, дозволило відмітити, що ШІ – це інноваційний інструмент для обробки даних, спроможний допомогти менеджерам у прийнятті швидких оптимальних управлінських рішень. Нинішній етап вважається етапом переходу від кількості до якості використання ШІ-технологій в бізнесі. ШІ-технології ефективно використовуються в операційній діяльності компаній для автоматизації складних, шкідливих виробничих процесів, в інтернет-продажах, логістиці, трейдингу, в маркетингу, роботі з клієнтами, управлінні продажами. Як свідчить досвід, ШІ-технології дозволяють: автоматизувати задачі, підвищувати продуктивність, оптимізувати витрати ресурсів, знижувати ризики процесів і рішень. Підвищення ефективності менеджменту компаній вже сьогодні можливе завдяки використанню інструментів і програм ШІ, кількість і різновиди яких майже щоденно зростають. ШІ допомагає менеджерам в управлінні: бізнес-процесами, документами, продуктивністю праці персоналу, якістю продукції та обслуговування, ефективністю роботи компанії в цілому.

У багатьох публікаціях аналізуються переваги та ризики все більшого проникнення ШІ-технологій в бізнес та суспільство. Експерти прогнозують, що в світі до 2030 р. ШІ може замінити 400-800 млн. робочих місць, але в той же час зможе створити 555-890 млн. нових робочих місць [8]. Зазначається, що роль висококваліфікованого фахівця залишається важливою і під час активного використання компанією ШІ-технологій. Стверджується, що створити якісні умови для роботи та навчити ШІ ефективно працювати на користь компанії повинен фахівець, який працює всередині операційних та управлінських процесів та/або здійснює ефективне керівництво ними.

Експерти та бізнес-консультанти наголошують на важливості підготовки персоналу компаній для використання ШІ-технологій. Власникам малого та середнього бізнесу, менеджерам великого бізнесу рекомендується завчасно здійснювати навчання персоналу роботі з ШІ-технологіями. В Україні у відкритому доступі пропонуються освітні проекти, пов'язані з використанням ШІ: це курс «Основи AI» (на платформі Дія. Бізнес), освітні серіали «Chat GPT для підвищення власної ефективності», «Штучний інтелект» (на платформі Дія. Освіта), курс «Початок роботи з Chat GPT» (на платформі «Прометеус») та ін.

Враховуючи вищезазначене, пропонується удосконалення підготовки майбутніх менеджерів за напрямками: вивчення основних теоретичних та практичних положень щодо використання ШІ-технологій в управлінській та операційній діяльності компаній; включення до навчальних програм професійно-орієнтованих дисциплін комплексних практичних завдань, які містять реальні дані компаній та повинні вирішуватись з використанням ШІ-технологій. Завдання повинні бути спрямованими на розвиток у менеджерів креативності, творчого підходу, підприємництва, лідерства, ефективній роботі в команді, з використанням нових методів та технологій управління, з необхідністю розробки нових проєктів, програм, стратегій розвитку бізнесу тощо. Здобуваючи вищу освіту, майбутні менеджери повинні навчатись використовувати ШІ-технології як важливі інструменти бізнес-розвитку, генерації нових сервісів, виходу українських компаній на нові ринки, підвищення конкурентоспроможності компаній та стійкості до глобальних викликів.

Бібліографічний список:

1. Проєкт Концепції цифрової трансформації освіти і науки на період до 2026 року. URL : <https://mon.gov.ua/ua/news/koncepciya-cifrovoyi-transformaciyi-osviti-i-nauki-mon-zaproshuye-do-gromadskogo-obgovorennja> (дата звернення: 01.11.2023).

2. Концепція розвитку цифрових компетентностей. Схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 3.03.2021 р. № 167-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-shvalennya-koncepciyi-rozvitku-cifrovih-kompetentnostej-ta-zatverdzhennya-planu-zahodiv-z-yiyi-realizaciyi-167-030321> (дата звернення: 01.11.2023).

3. Потюк І.Є. Цифрова компетентність як складова професійної компетентності сучасного фахівця // Актуальні проблеми лінгводидактики в сучасному освітньому середовищі : тези доповідей всеукраїнської наукової практичної інтернет-конференції, ТНПУ, 6 листопада 2020 р. Тернопіль, 2020. С. 25-27. URL: http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/16500/1/potiu_k_i.pdf

4. Зелінська А.М., Тарасович Л.В., Лавриненко С.О. Цифрові компетенції як основа трансформації професійної освіти майбутніх менеджерів. *Економіка та суспільство*. 2023. № 49. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-49-51>

5. Нагаєв В.М., Кускова С.В. Формування цифрової компетентності майбутніх менеджерів в умовах SMART-освітніх технологій // Матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції (присвяченої 100-річчю від Дня народження професора Турченка Михайла Михайловича): «Управління розвитком соціально-економічних систем» (15-16 червня 2022 року). Харків : ДБТУ, 2022. С. 169-171.

6. Гасинець Я.С., Вакерич М.М., Куртяк Ф.Ф. (2023). Цифрова трансформація освіти майбутнього: стандарти, норми та правила. *Академічні візії*. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/143>

7. Використання штучного інтелекту бізнесом: переваги впровадження AI. URL: <https://aiconference.com.ua/uk/news/primenenie-iskusstvennogo-intellekta-v-biznese-preimushchestva-vnedreniya-ai-92908> (дата звернення: 01.11.2023).

8. Лозюк В. Вебінар «Як використовувати штучний інтелект у маркетингу та менеджменті?». URL: <https://www.youtube.com/@novaposhta.education> (дата звернення: 01.11.2023).